ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ F. G. JACOBS

της 5ης Απριλίου 2001 [1]

1. Στις συνεκδικαζόμενες αυτές υποθέσεις, που αποτελούν συνέχεια των αποφάσεων Inasti κατά Hervein και Hervillier (στο εξής: Hervein I) [2] και De Jaeck κατά Staatssecretaris van Financiën (στο εξής: De Jaeck) [3] το Tribunal du Travail (δικαστήριο επί εργατικών διαφορών), Tournai, Βέλγιο, ζητεί την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς το αν το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 [4], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1390/81 [5] και τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 [6], συμβιβάζονται με τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 39 και 43 ΕΚ).

2. Το ουσιώδες νομικό ζήτημα είναι αν συμβιβάζονται με τη Συνθήκη οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου που ορίζουν ότι ένα πρόσωπο που ασκεί συγχρόνως μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως και των δύο κρατών.

Οι κρίσιμες για την υπόθεση νομοθετικές διατάξεις

Ο κανονισμός 1408/71 όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 2001/83

3. Όταν ένα πρόσωπο ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα σε διαφορετικό κράτος μέλος από το κράτος στο οποίο αυτός ή αυτή έχουν τη συνήθη διαμονή τους, προκύπτει το ζήτημα ως προς τη νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως στην οποία υπάγεται το πρόσωπο αυτό: στη νομοθεσία του κράτους διαμονής, του κράτους όπου ασκείται η μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, ή αμφοτέρων των κρατών;

4. Ο τίτλος ΙΙ του κανονισμού 1408/71 (στο εξής: κανονισμός) περιλαμβάνει διάφορες επιλογές νομικών κανόνων για να δοθεί απάντηση στο ζήτημα αυτό όσον αφορά τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο του κανονισμού. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται στην αρχή ότι ένα πρόσωπο που ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα υπά-

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1997, υπόθεση C-221/95 (Συλλογή 1997, σ. I-609).

3 — Απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1997, υπόθεση C-340/94 (Συλλογή 1997, σ. I-461).

4 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

5 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1390/81 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1981, περί επέκτασης στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ 1981, L 143, σ. 1).

6 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, περί τροποποιήσεως και ενημερώσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1983, L 230, σ. 6).

γεται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους (στο εξής: η αρχή του ενός κράτους). Συνεπώς, το άρθρο 13, παράγραφος 1 [7], προβλέπει:

«Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.»

5. Η αρχή του ενός κράτους τυγχάνει εφαρμογής στα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη [8]· στα πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη [9]· και στα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος [10].

6. Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού, ο τίτλος ΙΙ περιλαμβάνει μόνο δύο εξαιρέσεις από την αρχή αυτή.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 14στ — το οποίο προστέθηκε πρόσφατα στον κανονισμό με τον κανονισμό 1606/98 [11] του Συμβουλίου — οι δημόσιοι υπάλληλοι που είναι παράλληλα μισθωτοί σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη υπόκεινται στη νομοθεσία ενός από αυτά τα κράτη μέλη. Η παρούσα υπόθεση δεν αφορά τη διάταξη αυτή.

8. Σημαντικότερο για την παρούσα υπόθεση είναι ότι, σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', τα πρόσωπα που ασκούν ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο υπόκεινται στη νομοθεσία αμφοτέρων των κρατών μελών. Το άρθρο 14γ προστέθηκε στον κανονισμό 1390/81 που πρώτος επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού στους ασκούντες μη μισθωτή δραστηριότητα και ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 1982. Όπως αρχικώς ίσχυε, το άρθρο 14γ είχε ως εξής:

«Ειδικοί κανόνες για πρόσωπα που ασκούν ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.

1. Το πρόσωπο που ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους

7 — Όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1390/81, προαναφερθέντα στην υποσημείωση 5, και τον κανονισμό (ΕΚ) 1606/98 του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, με σκοπό την επέκτασή τους ώστε να καλύπτουν ειδικά συστήματα για τους δημοσίους υπαλλήλους (ΕΕ 1998, L 209, σ. 1).

8 — Άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού.

9 — Άρθρο 14α, παράγραφος 2, του κανονισμού, που προστέθηκε με τον προαναφερθέντα στην υποσημείωση 5 κανονισμό 1390/81.

10 — Άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού, που προστέθηκε με τον προαναφερθέντα στην υποσημείωση 5 κανονισμό 1390/81, και τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3811/86 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1986, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1986, L 355, σ. 5).

11 — Προαναφερθέντα στην υποσημείωση 7.

μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους υπόκειται:

α) με την επιφύλαξη της περιπτώσεως β', στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα·

β) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο παράρτημα VII, στη νομοθεσία καθενός από αυτά τα κράτη μέλη όσον αφορά τη δραστηριότητα που ασκείται στο έδαφός τους.

2. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παραγράφου 1, περίπτωση β', θα καθορισθούν σε κανονισμό που θα εκδώσει το Συμβούλιο κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής.»

9. Το άρθρο 14γ τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3811/86 [12] του Συμβουλίου για να λάβει υπόψη καταστάσεις όταν πλέον των δύο δραστηριοτήτων με συνδυασμό μισθωτής και μη μισθωτής δραστηριότητας ασκούνται στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών. Μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 3811/86, την 1η Ιανουαρίου 1987, το άρθρο 14γ προβλέπει ότι:

«Το πρόσωπο που ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος διαφορετικών κρατών μελών, υπόκειται:

α) με την επιφύλαξη του στοιχείου β', στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα, ή, αν ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών, στη νομοθεσία η οποία καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 14 σημεία 2 ή 3·

β) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο παράρτημα VII:

— στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα, η οποία νομοθεσία καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 14α, σημεία 2 ή 3, αν ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών, και

12 — Προαναφερθέντα στην υποσημείωση 10.

— στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα, η οποία νομοθεσία καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 14α, σημεία 2, 3 και 4, αν ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών.»

10. Το άρθρο 14δ του κανονισμού, το οποίο προστέθηκε με τον κανονισμό 1390/81, προέβλεπε αρχικώς ότι:

«Το πρόσωπο που αναφέρεται στο άρθρο [...] 14γ, παράγραφος 1, περίπτωση α', θεωρείται, για τους σκοπούς εφαρμογής της νομοθεσίας που καθορίζεται σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις, ότι άσκησε το σύνολο της επαγγελματικής του δραστηριότητος ή των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.»

11. Ο κανονισμός 3811/86 προσέθεσε, με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1987, μία νέα παράγραφο 2 στο άρθρο 14δ του κανονισμού [13]:

«2. Το πρόσωπο που αναφέρεται στο άρθρο 14γ, στοιχείο β' [14] θεωρείται, για τον καθορισμό του ποσοστού των εισφορών που επιβαρύνουν τους μη μισθωτούς εργαζόμενους βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα, ότι άσκησε τη μισθωτή του δραστηριότητα στο έδαφος αυτού τους κράτους μέλους».

12. Το παράρτημα VII του κανονισμού περιελάμβανε — όταν άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 1982 — τις ακόλουθες περιπτώσεις στις οποίες ένα πρόσωπο μπορεί να υπόκειται συγχρόνως στη νομοθεσία δύο κρατών μελών:

«1. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στο Βέλγιο και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος, εκτός του Λουξεμβούργου. Όσον αφορά το Λουξεμβούργο, ισχύει η ανταλλαγή επιστολών μεταξύ Βελγίου και Λουξεμβούργου της 10ης και 12ης Ιουλίου 1968.

13 — Προστέθηκε επίσης μια νέα παράγραφος 3, η οποία όμως δεν είναι κρίσιμη για την παρούσα υπόθεση.

14 — Το άρθρο 14δ όπως τροποποιήθηκε, παραπέμπει στο άρθρο "14γ, στοιχείο β" μάλλον απ' ότι στο άρθρο "14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β')" λόγω της αλλαγής δομής του άρθρου 14γ, που προστέθηκε με τον κανονισμό 3811/86. Πάντως, εφόσον η παρούσα υπόθεση αφορά πραγματικά περιστατικά που έχουν επέλθει πριν και μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 3811/86, και εφόσον δεν υπάρχει ουσιώδης διαφορά μεταξύ των δύο διατυπώσεων του άρθρου 14γ, στις προτάσεις μου αυτές θα αναφερθώ στο άρθρο "14γ, παράγραφος 1, στοιχείο α" και "14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β".

2. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στη Δανία και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο Κράτος μέλος από πρόσωπο που κατοικεί στη Δανία.

13. Το παράρτημα VII τροποποιήθηκε πλειστάκις:

— Ο κανονισμός 2000/83 [15] του Συμβουλίου αντικατέστησε το σημείο 3 ως εξής:

3. Άσκηση μη μισθωτής γεωργικής δραστηριότητος στη Γερμανία και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος.

«3. Για τα γεωργικά καθεστώτα ασφαλίσεως ατυχημάτων και ασφαλίσεως γήρατος: άσκηση μη μισθωτής γεωργικής δραστηριότητας στη Γερμανία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος».

4. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στη Γαλλία και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος, εκτός του Λουξεμβούργου.

— Ο κανονισμός 1660/85 [16] του Συμβουλίου αντικατέστησε το σημείο 6 ως εξής:

5. Άσκηση μη μισθωτής γεωργικής δραστηριότητος στη Γαλλία και μισθωτής δραστηριότητος στο Λουξεμβούργο.

«6. Όσον αφορά το σύστημα ασφαλίσεως για σύνταξη των μη μισθωτών εργαζομένων: άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Ελλάδα και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος».

6. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στην Ελλάδα και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος.

— Η Συνθήκη σχετικά με την προσχώρηση της Αυστρίας, Φινλανδίας και Σουηδίας το

7. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στην Ιταλία και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος.»

15 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2000/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1983, L 230, σ. 1).

16 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1660/85 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1985, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1985, L 160, σ. 1).

1994 [17] τροποποίησε περαιτέρω και αντικατέστησε το σύνολο του παραρτήματος VII ως εξής (οι ουσιώδεις τροποποιήσεις έχουν σημειωθεί με πλάγια γράμματα):

«1. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στο Βέλγιο και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος, εκτός του Λουξεμβούργου. Όσον αφορά το Λουξεμβούργο, ισχύει η ανταλλαγή επιστολών μεταξύ Βελγίου και Λουξεμβούργου της 10ης και 12ης Ιουλίου 1968.

2. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητος στη Δανία και μισθωτής δραστηριότητος σε άλλο κράτος μέλος από πρόσωπο που κατοικεί στη Δανία.

3. Για τα γεωργικά καθεστώτα ασφάλισης ατυχημάτων και ασφάλισης γήρατος: άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στη Γερμανία και μισθωτής σε άλλο κράτος μέλος.

4. *Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Ισπανία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος από πρόσωπο που κατοικεί στην Ισπανία.*

5. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στη Γαλλία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος εκτός του Λουξεμβούργου.

6. Άσκηση μη μισθωτής γεωργικής δραστηριότητας στη Γαλλία και μισθωτής δραστηριότητας στο Λουξεμβούργο.

7. Όσον αφορά το σύστημα ασφάλισης συντάξεων μη μισθωτών: άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Ελλάδα και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος.

8. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Ιταλία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος.

9. *Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Αυστρία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος.*

10. *Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Πορτογαλία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος.*

17 — Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Νορβηγίας, της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται. Ένωση, Παράρτημα I — Κατάλογος που αναφέρεται στο άρθρο 29 της Πράξης Προσχώρησης — IV. Κοινωνική Πολιτική — A. Κοινωνική ασφάλιση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 61 και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1).

11. *Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στη Φινλανδία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος από πρόσωπο που κατοικεί στη Φινλανδία.*

12. *Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στη Σουηδία και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος από πρόσωπο που κατοικεί στη Σουηδία.»*

— Ο κανονισμός 3096/95 [18] του Συμβουλίου αντικατέστησε το σημείο 1 ως εξής:

«1. Άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στο Βέλγιο και μισθωτής δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος.»

— Ο κανονισμός 1399/1999 [19] του Συμβουλίου κατήργησε το σημείο 9 του παραρτήματος VII όσον αφορά την άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στην Αυστρία.

14. Προστίθεται ότι η Επιτροπή υπέβαλε πρόσφατα πρόταση για νέο κανονισμό με σκοπό να αντικαταστήσει τον κανονισμό 1408/71 [20]. Η πρόταση αυτή δεν περιλαμβάνει αντίστοιχες διατάξεις προς το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII· η αρχή του ενός κράτους τυγχάνει εφαρμογής σε όλα τα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος [21].

Ο κανονισμός 574/72 όπως τροποποιήθηκε κι ενημερώθηκε με τον κανονισμό 2001/83

15. Ο κανονισμός 574/72 [22] περιλαμβάνει λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή του κανονισμού. Οι κανόνες αυτοί επεκτάθηκαν με τον κανονισμό 1390/81 για να καλύψουν τα πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα. Για τους σκοπούς της παρούσας υποθέσεως, είναι ιδιαίτερα κρίσιμες οι ακόλουθες διατάξεις του κανονισμού 574/72 (στο εξής: κανονισμός εφαρμογής):

16. Το άρθρο 9 περιλαμβάνει τους εφαρμοστέους κανόνες σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων επιδομάτων θανάτου σύμφωνα με τις νομοθεσίες δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών. Το αποτέλεσμα των παραγράφων 1 και 2 της διατάξεως αυτής είναι ότι τα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα, και οι οικογένειές τους, μπορούν να αξιώσουν επιδόματα θανάτου μόνο σε ένα κράτος μέλος.

18 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3096/95 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1995, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1995, L 335, σ. 10).

19 — Κανονισμός (ΕΚ) 1399/1999 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1999, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ 1999, L 164, σ. 1).

20 — Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, COM(1998) 779 τελικό (ΕΕ 1999, C 38, σ. 10).

21 — Άρθρα 8, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 1 της προτάσεως. Βλ., περαιτέρω, το επεξηγηματικό σημείωμα της Επιτροπής COM(1998) 779 τελικό, σ. 4.

22 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περίτου τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 133), όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, προαναφερθέντα στην υποσημείωση 6.

17. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, θεσπίζει κανόνες για τον συνυπολογισμό των περιόδων κοινωνικής ασφαλίσεως τις οποίες διένυσε ένα πρόσωπο σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Ο γενικός κανόνας είναι ότι οι περίοδοι που διανύθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη πρέπει να συνυπολογισθούν από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Πάντως, σύμφωνα με την αρχή ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι υπάγονται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους κάθε φορά, δεν μπορούν να συνυπολογισθούν οι περίοδοι κοινωνικής ασφαλίσεως που συμπίπτουν χρονικώς.

18. Τα άρθρα 9 και 15 και ορισμένες άλλες διατάξεις του κανονισμού εφαρμογής, τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό 3811/86 που άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1987. Οι τροποποιήσεις αυτές σκοπούν τη διευκόλυνση του συνυπολογισμού των επιδομάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως το επίδομα αναπηρίας, το επίδομα γήρατος και το επίδομα επιζώντος, που λαμβάνουν πρόσωπα τα οποία έχουν ή είχαν ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη.

19. Μετά την τροποποίηση, το άρθρο 9, παράγραφος 3, προβλέπει, κατά παρέκκλιση των άρθρων 9, παράγραφος 1 και 9, παράγραφος 2, ότι τα πρόσωπα που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία δύο κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού διατηρούν τα δικαιώματα επί του επιδόματος θανάτου που έχουν κτηθεί βάσει της νομοθεσίας καθενός των δύο αυτών κρατών. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο α', προβλέπει ότι οι περίοδοι κοινωνικής ασφαλίσεως που συμπίπτουν πρέπει να συνυπολογιστούν όταν οι περίοδοι αυτές διανύθηκαν από πρόσωπο που υπάγεται στις νομοθεσίες δύο κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού.

Τα πραγματικά περιστατικά και οι κρίσιμες για την υπόθεση εθνικές νομοθετικές διατάξεις

20. Οι παρούσες υποθέσεις αποτελούν μέρος μιας μακρόχρονης διαφωνίας μεταξύ αφενός του ενάγοντος στις υποθέσεις C-393/99 και C-394/99, Inasti, και αφετέρου των εναγομένων στην υπόθεση C-393/99, C. Hervein και εταιρίας Hervillier SA, και των εναγομένων στην υπόθεση C-394/99, G. Lorthiois και εταιρίας Comtexbel SA, ως προς την καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως στο Βέλγιο. Τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν τη βάση της διαφοράς αυτής, όπως εκτίθενται στις δύο αιτήσεις για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Υπόθεση C-393/99, Inasti κατά Hervein και εταιρίας Hervillier SA (Hervein II)

21. Ο πρώτος εναγόμενος στην υπόθεση της κύριας δίκης στην υπόθεση C-393/99, Claude Hervein, είναι Γάλλος υπήκοος που κατοικεί στη Γαλλία. Μέχρι τις 6 Οκτωβρίου 1986, ήταν συγχρόνως πρόεδρος/γενικός διευθυντής και μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή διευθύνων σύμβουλος των Etablissements Hervillier SA, Laines Anny Blatt SA και Berger du Nord SA, εταιρίες εγκατεστημένες στη Γαλλία και το Βέλγιο.

22. Σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, οι διευθυντές των εταιριών θεωρούνται ως μισθωτοί, και το άρθρο L 311-3 του γαλλικού Code de la sécurité sociale (κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως) προβλέπει ότι οι διευθυντές πρέπει να υπάγονται στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μισθωτούς εργαζομένους. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο C. Hervein υπάγεται και καταβάλλει εισφορές στο Caisse Primaire d'Assurance Maladie de Tourcoing (Πρωτοβάθμιο ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως του Tourcoing) το οποίο καλύπτει τους τομείς: ασθένεια, μητρότητα, θάνατο, αναπηρία και γήρας.

23. Αντιθέτως, οι διευθυντές εταιριών, σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, θεωρούνται πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα [23]. Συνεπώς, οι διευθυντές υπόκεινται, σύμφωνα με το άρθρο 10 του βασιλικού διατάγματος 38 της 27ης Ιουλίου 1967 [24], υποχρεωτικά στο βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους.

24. Το επίπεδο των εισφορών σύμφωνα με το σύστημα αυτό καθορίζεται από το άρθρο 12 του βασικού διατάγματος 38 και από λεπτομερέστερους κανόνες που θεσπίζονται με τα άρθρα 35 και 36 του βασιλικού διατάγματος της 19ης Δεκεμβρίου 1967 [25]. Οι διατάξεις αυτές κάνουν διάκριση μεταξύ των προσώπων, η κύρια επαγγελματική απασχόληση των οποίων είναι μη μισθωτή δραστηριότητα (travailleurs indépendants à titre principal) και τα πρόσωπα που ασκούν δευτερεύουσα μη μισθωτή δραστηριότητα (*travailleurs indépendants à titre complémentaire*).

25. Τα πρόσωπα, η κύρια επαγγελματική δραστηριότητα των οποίων είναι μη μισθωτή, καταβάλλουν μια σταθερή ελάχιστη εισφορά και — όταν το καθαρό εισόδημά τους από τη μη μισθωτή δραστηριότητα υπερβαίνει ένα ορισμένο επίπεδο — υπολογίζονται συμπληρωματικές εισφορές ως ποσοστό του εισοδήματος αυτού. Το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους παρέχει στα πρόσωπα αυτά κάλυψη για ασθένεια, θάνατο, αναπηρία, γήρας και πτώχευση και τους παρέχει δικαιώματα οικογενειακών επιδομάτων.

26. Τα πρόσωπα που ασκούν δευτερεύουσα μη μισθωτή δραστηριότητα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες.

27. Η πρώτη κατηγορία (στο εξής: κατηγορία Ι) αποτελείται από πρόσωπα, τα ετήσια έσοδα των οποίων από τη μη μισθωτή τους δραστηριότητα είναι χαμηλότερα ορισμένου επιπέδου που έχει καθορισθεί με τους κρίσιμους για την υπόθεση κανόνες (στο εξής: επίπεδο πλήρους ποσοστού) [26]. Τα πρόσωπα της κατηγορίας αυτής καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως οι οποίες υπολογίζονται ως ποσοστό επί του καθαρού εισοδήματός τους από τη μη μισθωτή δραστηριότητα. Πάντως, το ποσοστό είναι χαμηλότερο από το ποσοστό που ισχύει για τα πρόσωπα, η κύρια επαγγελματική δραστηριότητα των οποίων είναι μη μισθωτή και δεν υπάρχει ελάχιστη ετήσια εισφορά.

28. Τα πρόσωπα της κατηγορίας Ι δεν δικαιούνται κανένα επίδομα σύμφωνα με το

23 — Στα νομικά συστήματα των κρατών μελών δεν υπάρχει συμφωνία περί του καθορισμού της έννοιας του «προσώπου που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα». Βλ. P. Schoukens, «La définition du travail indépendant dans une approche comparative européenne», *Revue Belge de sécurité sociale*, 1998, σ. 769.

24 — *Moniteur Belge* της 29ης Ιουλίου 1967.

25 — *Moniteur Belge* της 28ης Δεκεμβρίου 1967.

26 — Από τα έγγραφα που προσκόμισε το Inasti προκύπτει ότι το ποσό αυτό ήταν 150 311 βελγικά φράγκα (BEF) μέχρι το 1997 και έκτοτε 152 777 BEF.

σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους. Πάντως, όπως εξήγησε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση το Inasti, θεωρείται ότι οι εισφορές τις οποίες υποχρεούνται να καταβάλλουν τα πρόσωπα αυτά δικαιολογούνται λόγω της κοινωνικής αλληλεγγύης.

29. Η άλλη κατηγορία των προσώπων που ασκούν δευτερεύουσα δραστηριότητα ως μη μισθωτοί εργαζόμενοι (στο εξής: κατηγορία ΙΙ) αποτελείται από αυτούς, τα ετήσια έσοδα των οποίων υπερβαίνουν το επίπεδο του πλήρους ποσοστού. Οι εφαρμοστέοι στα πρόσωπα αυτά κανόνες τροποποιήθηκαν με ισχύ από 1η Ιανουαρίου 1997. Έκτοτε, τα πρόσωπα της κατηγορίας ΙΙ πρέπει να καταβάλλουν την ίδια εισφορά με τα πρόσωπα των οποίων η κύρια δραστηριότητα είναι μη μισθωτή δραστηριότητα. Προηγουμένως, τα πρόσωπα της κατηγορίας ΙΙ κατέβαλαν την ίδια εισφορά με τα πρόσωπα των οποίων η κύρια δραστηριότητα ήταν μη μισθωτή δραστηριότητα για το μέρος του καθαρού τους εισοδήματος που υπερέβαινε το επίπεδο του πλήρους ποσοστού, αλλά μειωμένες εισφορές για το μέρος του εισοδήματός τους που ήταν χαμηλότερο του επιπέδου αυτού.

30. Τα πρόσωπα της κατηγορίας ΙΙ δικαιούνται ορισμένα επιδόματα κοινωνικής φύσεως σύμφωνα με το σύστημα για τους ασκούντες μη μισθωτή δραστηριότητα. Σύμφωνα με τα πληροφοριακά στοιχεία που προσκόμισε το Inasti, στα επιδόματα αυτά περιλαμβάνονται συντάξεις αρχαιότητος, επιδόματα θανάτου, ιατρική κάλυψη ενόψει σοβαρών κινδύνων, επιδόματα αναπηρίας και τέκνων, όχι όμως επιδόματα σε περίπτωση πτωχεύσεως.

31. Από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι τα εισοδήματα του C. Hervein στο Βέλγιο υπερέβαιναν το επίπεδο πλήρους ποσοστού, και συνεπώς υποχρεούνταν, σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία, να καταβάλλει εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως με τα ποσοστά που ίσχυαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1997 για τους *travailleurs indépendants à titre complémentaire* της κατηγορίας ΙΙ. Πάντως, μολονότι ο C. Hervein υπάγονταν στο βελγικό επικουρικό ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως για τους ασκούντες μη μισθωτή δραστηριότητα (Caisse nationale auxiliaire d'assurances sociales pour travailleurs indépendants) κατά τη κρίσιμη χρονική περίοδο, ο ίδιος και η βελγική του εταιρία, Hervillier SA, δεν κατέβαλαν τις απαιτούμενες εισφορές.

32. Στις 23 Φεβρουαρίου 1988, το Inasti ενήγαγε τον C. Hervein και την εταιρία Hervillier SA ενώπιον του Tribunal du Travail de Tournai ζητώντας την καταβολή 1 596 489 BEF αντιστοιχούσα στις εισφορές που αξίωνε το Inasti για τις δραστηριότητές τους στο Βέλγιο από το 1982 έως το 1986.

33. Το Inasti προέβαλε ότι ο C. Hervein ασκούσε ταυτόχρονα μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο και μισθωτή δραστηριότητα στη Γαλλία, και συνεπώς υπάγονταν στη νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως αμφοτέρων των κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII του κανονισμού.

34. Ο C. Hervein και η εταιρία Hervillier SA αντέκρουσαν τον ισχυρισμό αυτόν. Ισχυρίστηκαν ότι μολονότι ο C. Hervein εθεωρείτο στη Γαλλία μισθωτός εργαζόμενος για τους σκοπούς της καλύψεως κοινωνικής ασφαλίσεως, δεν ασκούσε εκεί μισθωτή δραστηριότητα. Ο C. Hervein άσκησε την ίδια δραστηριότητα ως μη μισθωτός εργαζόμενος στη

Γαλλία και στο Βέλγιο. Συνεπώς, πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 14α, παράγραφος 2, του κανονισμού, με αποτέλεσμα ο C. Hervein να υπάγεται μόνο στη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου διαμένει, δηλαδή στη γαλλική νομοθεσία.

Υπόθεση C-394/99, Inasti κατά G. Lorthiois και εταιρίας Comtexbel SA

35. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως αυτής ταυτίζονται — διαφέρουν όμως τουλάχιστον κατά μία σημαντική πτυχή — με τα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση C. Hervein και Hervillier SA. Ο εναγόμενος, Guy Lorthiois, είναι Γάλλος υπήκοος που κατοικεί στη Γαλλία. Είναι διευθυντής, πρόεδρος διοικητικού συμβουλίου και διευθύνων σύμβουλος της Comtexbel France, εταιρίας εγκατεστημένης στη Γαλλία. Συγχρόνως, είναι πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Comtexbel SA στο Mouscron, Βέλγιο.

36. Στη Γαλλία, ο G. Lorthiois υπάγεται στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των μισθωτών εργαζομένων και καταβάλλει εισφορές στο σύστημα αυτό. Από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι τα εισοδήματά του στο Βέλγιο κατά την περίοδο από 1ης Νοεμβρίου 1987 έως 31 Δεκεμβρίου 1988 δεν υπερέβαιναν το επίπεδο πλήρους ποσοστού. Συνεπώς, ο G. Lorthiois, αντίθετα προς τον C. Hervein, υποχρεούνταν να καταβάλλει μόνον τις μειωμένες εισφορές που ίσχυαν για τους travailleurs indépendants à titre complémentaire της κατηγορίας I. Όπως ο C. Hervein, ο G. Lorthiois υπήγετο στο βελγικό επικουρικό ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους (Caisse nationale auxiliaire d'assurances sociales pour travailleurs indépendants) κατά την κρίσιμη χρονική περίοδο. Ούτε ο ίδιος ούτε η εταιρία του κατέβαλαν τις αιτούμενες εισφορές.

37. Το Inasti ενήγαγε στις 27 Δεκεμβρίου 1993 τον G. Lorthiois και την εταιρία Comtexbel SA για την καταβολή 103 527 BEF αντιστοιχούσα στις εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως που αξίωνε το Inasti για την περίοδο από 1ης Νοεμβρίου 1987 έως 31 Δεκεμβρίου 1988.

38. Τα επιχειρήματα που προέβαλε το Inasti και οι εναγόμενοι στην υπόθεση αυτή ταυτίζονται με τα προβληθέντα στην υπόθεση Hervein II επιχειρήματα.

Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, οι προτάσεις και η απόφαση στην υπόθεση Hervein I

39. Το Tribunal du travail de Tournaing, αμφιβάλλοντας για τον χαρακτηρισμό της εργασίας του C. Hervein στη Γαλλία ενόψει των σκοπών των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού, αποφάσισε να αναβάλει τη διαδικασία στην υπόθεση Hervein I και να υποβάλει το ακόλουθο ερώτημα στο Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«Καλύπτει η μη μισθωτή δραστηριότητα (activité non-salariée), στην οποία αναφέρεται ιδίως το άρθρο 14α, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, συγκεκριμένα τη δραστηριότητα που ασκείται από υπήκοο κράτους μέλους που εργάζεται χωρίς να παρέχει εξαρτημένη εργασία (travailleur indépendant);»

40. Στην απόφαση στην υπόθεση Hervein I, το Δικαστήριο απάντησε στο ερώτημα αυτό ως εξής [27]:

«Για την εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού, πρέπει να νοούνται ως "μισθωτή δραστηριότητα" και ως "μη μισθωτή δραστηριότητα" οι δραστηριότητες που θεωρούνται ως τέτοιες για την εφαρμογή της νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.»

41. Η απάντηση αυτή συνάδει με την πρόταση του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer, ο οποίος θεώρησε ότι δεν είναι δυνατόν να συναχθεί κοινοτικός ορισμός μισθωτής και μη μισθωτής δραστηριότητας από τις διατάξεις του κανονισμού.

42. Πάντως, αντίθετα προς τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο δεν εξέτασε το κύρος του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και του παραρτήματος VII. Μολονότι οι διάδικοι της κύριας δίκης και το αιτούν δικαστήριο δεν υπέβαλαν ερώτημα ως προς το κύρος των διατάξεων αυτών, ο γενικός εισαγγελέας θεώρησε ότι το Δικαστήριο έπρεπε να εξετάσει αν συμβιβάζονται με τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης ΕΚ. Κατά την άποψή του, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII συνιστούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και στην ελευθερία εγκαταστάσεως, και κατέληξε ότι το Δικαστήριο πρέπει συνεπώς να κρίνει ότι οι διατάξεις αυτές είναι ανίσχυρες καθόσον προβλέπουν ότι ένα πρόσωπο το οποίο ασκεί συγχρόνως μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους πρέπει να υπάγεται στη νομοθεσία αμφοτέρων των κρατών.

27 — Βλ., επίσης, την απόφαση De Jaeck, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 34.

Τα υποβληθέντα στην παρούσα υπόθεση ερωτήματα

43. Μετά την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Hervein I, κινήθηκε εκ νέου ενώπιον του Tribunal du travail de Tournai η διαδικασία στην υπόθεση Inasti κατά C. Hervein και εταιρίας Hervillier.

44. Βασιζόμενο στην απόφαση του Δικαστηρίου, το Inasti προέβαλε το επιχείρημα ότι ήταν σαφές ότι ο C. Hervein και — στην υπόθεση Inasti κατά G. Lorhtiois και εταιρίας Comtexbel — ο G. Lorthiois υπάγονταν στη βελγική νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, καθόσον ως γενικοί διευθυντές θεωρούνται, σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, μισθωτοί και, σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, μη μισθωτοί.

45. Οι εναγόμενοι αντέκρουσαν τον ισχυρισμό αυτό. Βασιζόμενοι στην πρόταση του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Hervein I, οι εναγόμενοι ισχυρίστηκαν ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII αντιβαίνουν στα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης.

46. Το Tribunal du travail de Tournai, θεωρώντας ότι από τα επιχειρήματα αυτά ανακύπτει νέο ζήτημα κοινοτικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία σε αμφότερες τις υποθέσεις και να υποβάλει τα ακόλουθα ερωτήματα στο Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«1) Πρέπει ή όχι να κριθούν ανίσχυρα, ενόψει των άρθρων 48 και 52 της Συνθήκης, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί της εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, και το παράρτημα VII του εν λόγω κανονισμού 1408/71, στο μέτρο που ορίζουν ότι το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους υπάγεται στη νομοθεσία καθενός από αυτά τα κράτη μέλη;

2) Μπορεί ή όχι να γίνεται επίκληση του ανισχύρου αυτού για να τεθεί υπό αμφισβήτηση η υπαγωγή σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και οι εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως που οφείλονται κατ' εφαρμογήν της κριθείσας ως ανίσχυρης διατάξεως για τον προ της εκδόσεως της αποφάσεως που κρίνει το ανίσχυρο χρόνο, με την επιφύλαξη, σε αρνητική περίπτωση, στην περίπτωση των εργαζομένων και των δικαιούχων τους οι οποίοι, πριν από την ημερομηνία αυτή, είχαν ασκήσει αγωγή ή υποβάλει ένσταση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο;»

47. Το Inasti, οι εναγόμενοι της κύριας δίκης, το Συμβούλιο, η Επιτροπή, η Βελγική και η Ελληνική Κυβέρνηση κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Inasti κατέθεσαν γραπτές απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εκπροσωπήθηκαν το Inasti, το Συμβούλιο και η Ελληνική Κυβέρνηση.

Επί του παραδεκτού

48. Το Inasti, η Βελγική Κυβέρνηση και το Συμβούλιο θεωρούν ότι η αίτηση του Tribunal du travail de Tournai για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη. Κατά την άποψή τους, το Δικαστήριο, σιωπηρώς αλλά σαφώς, αναγνώρισε το κύρος του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και του παραρτήματος VII του κανονισμού με την απόφασή του στην υπόθεση Hervein I καθόσον ερμήνευσε την έννοια των διατάξεων αυτών χωρίς να εξετάσει το κύρος τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal du travail de Tournai δεν δικαιούται να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα ως προς το κύρος του άρθρου 14γ,

παράγραφος 1, στοιχείο β', και του παραρτήματος VII στο Δικαστήριο, εφόσον τούτο αντιστοιχεί σε απόπειρα αναθεωρήσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Hervein I, πράγμα το οποίο αντίκειται στη διάκριση των εξουσιών, οι οποίες θεσπίζονται στο άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 234 ΕΚ) [28].

49. Το επιχείρημα αυτό δεν με πείθει.

50. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο ερμηνεύει, σε περισσότερες από μία περιπτώσεις, ορισμένες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου χωρίς να εξετάζει το κύρος τους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αδιαμφισβήτητη απόδειξη ότι το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι διατάξεις αυτές είναι έγκυρες. Τούτο εφαρμόζεται ιδιαίτερα όταν, όπως στις αποφάσεις De Jaeck και Hervein I, το αιτούν δικαστήριο και οι υποβάλλοντες παρατηρήσεις δεν θίγουν το ζήτημα του κύρους ενώπιον του Δικαστηρίου. Το γεγονός ότι ο γενικός εισαγγελέας προέτεινε στο Δικαστήριο να κρίνει άκυρα τα άρθρα 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII του κανονισμού στις υποθέσεις αυτές δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να επηρεάσει την κρίση αυτή. Το μόνο συμπέρασμα που μπορεί να συναχθεί είναι ότι, αντίθετα προς τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο δεν έκρινε αναγκαίο να εξετάσει ex officio το κύρος των διατάξεων αυτών. Εν πάση περιπτώσει, όπως σαφώς προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου [29], ακόμη και αν το Δικαστήριο έχει εξετάσει ρητώς το κύρος τους, και ακόμη αν έχει κρίνει ότι δεν υπάρχουν στοιχεία που θίγουν το κύρος των διατάξεων, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει εκ των προτέρων ότι το Δικαστήριο μπορεί να επανεξετάσει το κύρος τους ενόψει περαιτέρω επιχειρημάτων σε μεταγενέστερη υπόθεση.

51. Συνεπώς, κατά την άποψή μου, η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί του πρώτου ερωτήματος

52. Με το πρώτο ερώτημα, το Tribunal du travail de Tournai ρωτά αν το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού 1408/71 πρέπει να κριθούν ανίσχυρα ενόψει των άρθρων 48 και 52 της Συνθήκης ΕΚ.

53. Οι εναγόμενοι και η Ελληνική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό, ιδίως για τους λόγους που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας στην υπόθεση Hervein I. Το Inasti, το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η Βελγική Κυβέρνηση θεωρούν ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII δεν πρέπει να κριθούν ανίσχυρα. Προβάλλουν διάφορα επιχειρήματα προς στήριξη της απόψεως αυτής τα οποία θα εξεταστούν σε εύθετο χρόνο.

28 — Βλ. τη διάταξη της 5ης Μαρτίου 1986, 69/85, Wünsche (Συλλογή 1986, σ. 947, σκέψη 15).

29 — Βλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 1978, 8/78, Milac (Συλλογή τόμος 1978, σ. 533).

54. Για να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν από το Tribunal du travail de Tournai ερώτημα, πρέπει να εξεταστούν δύο ζητήματα. Πρώτον, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και την ελευθερία εγκαταστάσως. Δεύτερον, στην περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού πρέπει να κριθούν ανίσχυρα.

Περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και την ελευθερία εγκαταστάσεως το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού;

55. Ο τίτλος ΙΙ του κανονισμού προβλέπει ότι ένα πρόσωπο που ασκεί επαγγελματικές δραστηριότητες σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη υπάγεται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους κάθε φορά. Οι καταβλητέες σ' αυτό το κράτος εισφορές υπολογίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 14δ του κανονισμού, βάσει του συνολικού εισοδήματος του προσώπου, που έχει αποκτηθεί σε όλα τα κράτη μέλη.

56. Όπως το Δικαστήριο τόνισε πλειστάκις, σκοπός του συστήματος αυτού είναι η αποφυγή της παράλληλης εφαρμογής περισσοτέρων εθνικών νομοθετικών συστημάτων και των εξ αυτών δυναμένων να προκύψουν περιπλοκών, και η διασφάλιση ότι τα πρόσωπα που υπάγονται στον κανονισμό δεν στερούνται ασφαλιστικής προστασίας [30].

57. Το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', προβλέπει, για τις καταστάσεις που απαριθμούνται στο παράρτημα VII, παρεκκλίσεις από το σύστημα αυτό. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, ένα πρόσωπο που ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος υπάγεται στη νομοθεσία αμφοτέρων των κρατών. Συνεπάγεται ότι το πρόσωπο αυτό μπορεί να υποχρεωθεί να υπαχθεί και να καταβάλει εισφορές στα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως αμφοτέρων των κρατών. Στο πρώτο κράτος, το πρόσωπο υποχρεούται να καταβάλλει εισφορές για το εισόδημά του που προέρχεται από τη μισθωτή δραστηριότητα σ' αυτό το κράτος. Στο δεύτερο κράτος, το πρόσωπο μπορεί να υποχρεούται να καταβάλλει εισφορές για το εισόδημά του από την άσκηση μη μισθωτής δραστηριότητας στο κράτος αυτό.

58. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο ισχυρίζονται ότι οι εξαιρέσεις από την αρχή του ενός κράτους που προβλέπονται στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο τονίζουν ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', θεσπίζει ένα σύστημα παράλληλης καταβολής εισφορών για διαφορετικά εισοδήματα που έχουν δημιουργηθεί σε διαφορετικά κράτη μέλη. Δεν μπορεί να απαιτείται από τους εργαζομένους να καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως σε διάφορα κράτη μέλη για το *ίδιο αποκτηθέν εισόδημα*, και συνεπώς οι εισφορές αυτές δεν διπλασιάζονται για τα εν λόγω πρόσωπα.

30 — Βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση της 3ης Μαΐου 1990, C-2/89, Kits van Heijningen (Συλλογή 1990, σ. I-1755, σκέψη 12).

59. Το επιχείρημα αυτό δεν με πείθει.

60. Είναι αληθές ότι τα πρόσωπα που υπάγονται στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν μπορεί να υποχρεωθούν να καταβάλλουν εισφορές για το ίδιο εισόδημα σε διάφορα κράτη μέλη [31]. Το γεγονός ότι η πρόταση «όσον αφορά τη δραστηριότητα που ασκήθηκε στο έδαφός του» αφαιρέθηκε από τη διατύπωση του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', όταν η διάταξη αυτή τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3811/86, κατά την άποψή μου, δεν επηρεάζει το ουσιαστικό νόημα της διατάξεως αυτής [32]. Πάντως, δεν συμφωνώ με την Επιτροπή και το Συμβούλιο ότι η ταυτόχρονη εφαρμογή της νομοθεσίας διαφόρων κρατών μελών για διαφορετικά εισοδήματα που έχουν αποκτηθεί σε καθένα απ' αυτά τα κράτη μέλη δεν μπορεί να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

61. Υπενθυμίζεται ότι οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, σύμφωνα με πάγια νομολογία [33], σκοπούν να διευκολύνουν την εξακολούθηση των κάθε είδους επαγγελματικών δραστηριοτήτων των κοινοτικών υπηκόων εντός της Κοινότητας. Οι διατάξεις αυτές συνεπώς αποκλείουν μέτρα που θέτουν τους υπηκόους ενός κράτους μέλους σε μειονεκτική θέση όταν επιθυμούν να εξακολουθήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Μέτρα που αποτρέπουν υπήκοο κράτους μέλους να εγκαταλείψει την χώρα καταγωγής του για να ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας συνιστούν εμπόδιο στην ελευθερία αυτή ακόμη και αν εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της ιθαγενείας των εν λόγω εργαζομένων.

62. Όσον αφορά συγκεκριμένα την κοινωνική ασφάλιση, το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Kemmler [34] ότι «η ρύθμιση κράτους μέλους, κατά την οποία υπέχουν υποχρέωση καταβολής εισφορών στο σύστημα ασφαλίσεως των ελεύθερων επαγγελματιών όσοι εργάζονται ήδη ως ελεύθεροι επαγγελματίες σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου κατοικούν και υπάγονται σε ορισμένο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, έχει ως αποτέλεσμα να παρακωλύει την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων πέρα από το έδαφος αυτού του κράτους μέλους» [35]. Η απόφαση αυτή και η παλαιότερη νομολογία του Δικαστηρίου [36] δείχνουν ότι τα άρθρα 48 έως 52 της Συνθήκης απαγορεύουν στη νομοθεσία κράτους μέλους να απαιτεί από πρόσωπο που ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δρατηριότητα σε άλλο κράτος μέλος να καταβάλλει εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των μη μισθωτών εργαζομένων, όταν το πρόσωπο αυτό κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος και υπάγεται στο εθνικό του σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, διότι θα υπήρχαν δυσμενή αποτελέσματα για την

31 — Βλ., ομοίως, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση De Jaeck, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3, παράγραφοι 43 και 44.

32 — Βλ., πάντως, τις αμφιβολίες που εξέφρασε ο γενικός εισαγγελέας Ruiz-Jarabo Colomer στις προτάσεις που ανέπτυξε στην υπόθεση Hervein I, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2, παράγραφος 50.

33 — Βλ., συγκεκριμένα, απόφαση της 7ης Ιουλίου 1988, 143/87, Stanton (Συλλογή 1988, σ. 3877, σκέψη 13)· απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-53/95, Kemmler (Συλλογή 1996, σ. I-703, σκέψη 11· και, πλέον πρόσφατα, απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, Terhoeve (Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψεις 37 έως 39)· απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-302/98, Sehrer, Συλλογή 2000, σ. I-4585, σκέψεις 32 και 33· απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-190/98, Graf, Συλλογή 2000, σ. I-493, σκέψεις 21 και 23.

34 — Απόφαση C-53/95, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 33.

35 — Σκέψη 12. Βλ., επίσης, την απόφαση της 8ης Μαρτίου 2001, C-68/99, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2001, σ. I-1865, σκέψη 45.

36 — Απόφαση της 9ης Ιουνίου 1964, 92/63, Nonnenmacher (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 1117)· απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 1967, 19/67, Van der Vecht (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 617)· απόφαση Stanton, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 33· απόφαση της 7ης Ιουλίου 1988, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 154/87 και 155/87, Wolf κ.λπ. (Συλλογή 1988, σ. 3897). Για σύνοψη της νομολογίας αυτής, βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Hervein I, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2, παράγραφοι 32 έως 37.

εξακολούθηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων εκτός του εδάφους αυτού του κράτους μέλους.

63. Πάντως, αυτό ακριβώς είναι το αποτέλεσμα του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού. Όπως τονίζουν η Επιτροπή και το Συμβούλιο, ακόμη και αν το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν οδηγεί σε πλήρη διπλασιασμό των εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως, η διάταξη αυτή μπορεί παρ' όλ' αυτά να δημιουργήσει *ουσιώδη αύξηση* των εισφορών αυτών για τα εν λόγω πρόσωπα. Σύμφωνα με τη νομοθεσία ορισμένων κρατών μελών, τα εισοδήματα που υπερβαίνουν ορισμένο επίπεδο είτε εξαιρούνται είτε υπάγονται στην καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως με μειωμένο ποσοστό. Τα πρόσωπα τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', υποχρεούνται να καταβάλλουν χωριστές εισφορές σε διάφορα κράτη μέλη ωφελούνται πιθανώς λιγότερο από τους κανόνες αυτούς απ' ό,τι τα πρόσωπα τα οποία — σύμφωνα με την αρχή του ενός κράτους — καταβάλλουν όλες τις εισφορές τους σε ένα μόνον κράτος μέλος.

64. Η νέα παράγραφος 2 του άρθρου 14δ, η οποία προστέθηκε με τον κανονισμό 3811/86, — αντίθετα προς αυτά που προέτειναν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Inasti — δεν προστατεύει αποτελεσματικά τους διακινούμενους εργαζομένους από τέτοιου είδους δυσμενείς οικονομικές συνέπειες. Το άρθρο 14δ, παράγραφος 2, προβλέπει ότι ένα πρόσωπο που εμπίπτει στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', θεωρείται, για τους σκοπούς καθορισμού των ποσοστών των εισφορών που πρέπει να καταβάλλουν οι μη μισθωτοί εργαζόμενοι σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκείται η μη μισθωτή δραστηριότητα, ότι άσκησε το σύνολο της επαγγελματικής του δραστηριότητας στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους. Η ούτως διατυπωθείσα διάταξη εμποδίζει την αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως, η οποία δημιουργείται μόνον όταν η νομοθεσία του κράτους μέλους της μη μισθωτής δραστηριότητας εξαιρεί τα υψηλά εισοδήματα από τις εισφορές αυτές, τουλάχιστον στο ίδιο μέτρο με τη νομοθεσία του κράτους μέλους της μισθωτής δραστηριότητας. Πράγματι, είναι δυνατόν όταν εφαρμόζεται η νομοθεσία του κράτους της μη μισθωτής δραστηριότητας, το άρθρο 14δ, παράγραφος 2, μπορεί να έχει το αποτέλεσμα αυξήσεως, αντί μειώσεως, του ποσοστού των εισφορών [37].

65. Εν πάση περιπτώσει, η απαίτηση υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως περισσοτέρων του ενός κράτους μέλους δύναται, κατά την άποψή μου, να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία ακόμη και αν στην πράξη δεν αυξάνει το επίπεδο των εισφορών. Οι νομοθεσίες κοινωνικής ασφαλίσεως των περισσοτέρων κρατών μελών είναι ιδιαίτερα περίπλοκες και υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κανόνων που εφαρμόζονται στα διάφορα κράτη. Ένα πρόσωπο που σκέπτεται αν θα ασκήσει τα δικαιώματά του ελεύθερης κυκλοφορίας μπορεί συνεπώς να αντιμετωπίσει δυσχέρειες για να εξακριβώσει τις οικονομικής φύσεως επιπτώσεις που συνεπάγεται η υπαγωγή στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως άλλου κράτους μέλους. Υπενθυμίζεται ότι το πρόσωπο αυτό προβαίνει συχνά σε έρευνες από το έδαφος του κράτους στο οποίο κατοικεί και μπορεί να αντιμετωπίσει γλωσσικές δυσχέρειες. Ορισμένοι εργαζόμενοι και πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα θεωρούν ότι η κατάσταση αυτή είναι ένας γραφει-

37 — Βλ., ομοίως, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Hervein I, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2, παράγραφος 50.

οκρατικός εφιάλτης. Άλλοι θα το θεωρήσουν, τουλάχιστον, ως επιπλοκή διοικητικής φύσεως.

66. Ενόψει των παρατηρήσεων αυτών, θεωρώ ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και την ελευθερία εγκαταστάσεως.

Πρέπει να κριθούν ανίσχυρα το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII του κανονισμού;

67. Κατά πάγια νομολογία, τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης αποτελούν ειδική έκφανση της γενικής αρχής της ισότητας και της ελεύθερης κυκλοφορίας που πρέπει να τηρούνται όχι μόνον από τα κράτη μέλη, αλλά και από τον κοινοτικό νομοθέτη [38], και ότι οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που αντίκεινται στα άρθρα 48 και 52 μπορούν να κριθούν ανίσχυρες από το Δικαστήριο [39].

68. Πάντως, από τη νομολογία αυτή δεν συνεπάγεται ότι πρέπει να κριθούν ανίσχυρες όλες οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που περιορίζουν σε κάποιο βαθμό την ελεύθερη κυκλοφορία.

69. Ο κοινοτικός νομοθέτης δεν έχει την εξουσία να εναρμονίσει τις νομοθεσίες κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών. Το άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 42 ΕΚ) προβλέπει μόνον τον συντονισμό των νομοθεσιών κοινωνικής ασφαλίσεως καθόσον είναι αναγκαίο για να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων [40]. Συνεπώς, ο κοινοτικός νομοθέτης αντιμετωπίζει δυσχέρειες όταν πρέπει να άρει τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία που μπορεί να προκύπτουν από την ύπαρξη διαφορετικών εθνικών καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως. Όπως αναγνώρισε το Δικαστήριο, συνεπάγεται ότι ο νομοθέτης πρέπει να διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά την επιλογή των μέτρων που θεωρεί προσφορότερα για την επίτευξη του σκοπού του άρθρου 51 της Συνθήκης [41], και ότι μπορεί να προβεί στον συντονισμό που είναι αναγκαίος για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας σε διαδοχικές φάσεις [42]. Συνεπώς, ένα κοινοτικό μέτρο το οποίο — ενώ μειώνει τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία σε ορισμένους τομείς — επιτρέπει ορισμένες ανισότητες ή περιορισμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλους τομείς δεν είναι αυτομάτως παράνομο [43].

70. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο τονίζουν, ορθώς κατά την άποψή μου, ότι με την έκδοση του κανονισμού 1390/81 (ο οποίος

38 — Βλ. την απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2000, C-168/98, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. I-9131, σκέψη 23).

39 — Βλ. την απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1986, 41/84, Pinna (Συλλογή 1986, σ. 1, σκέψη 24)· απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1995, C-443/93, Βουγιούκας (Συλλογή 1995, σ. I-4033, σκέψη 30).

40 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39 απόφαση Pinna, σκέψη 20· απόφαση της 12ης Ιουνίου 1997, C-266/95, Merino García (Συλλογή 1997, σ. I-3279, σκέψη 27)· προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2 απόφαση Hervein I, σκέψη 16.

41 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39 απόφαση Βουγιούκας, σκέψη 35· απόφαση της 20ής Απριλίου 1999, C-360/97, Nijhuis (Συλλογή 1999, σ. I-1919, σκέψη 30). Βλ., επίσης, στο πλαίσιο μέτρων βάσει του άρθρου 57, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 38 απόφαση Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 32.

42 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39 απόφαση Βουγιούκας, σκέψεις 32 έως 35.

43 — Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1976, 19/76, Triches (Συλλογή τόμος 1976, σ. 469, σκέψη 18).

προσέθεσε τα άρθρα 14γ και 14δ στον κανονισμό) ο κοινοτικός νομοθέτης πραγματοποίησε κάποιον συντονισμό. Ενώ τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', υποχρεούνται να καταβάλλουν εισφορές σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, οι οφειλόμενες στο κράτος αυτό εισφορές βασίζονται αποκλειστικά στο εισόδημα που αποκτήθηκε σε κάθε ένα από τα κράτη αυτά. Συνεπώς, η προσθήκη του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', εξάλειψε τον κίνδυνο, που υφίστατο πριν από την έκδοση του κανονισμού 1390/81, πλήρους διπλασιασμού των υποχρεώσεων για τις ίδιες χρονικές περιόδους, κινδύνους και εισοδήματα σε διάφορα κράτη μέλη.

71. Πάντως, κατά την άποψή μου, το γεγονός ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', προβλέπει κάποιον συντονισμό δεν αρκεί από μόνο του για να αποδείξει ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII είναι έγκυρες διατάξεις. Για να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, οι διατάξεις αυτές πρέπει να τοποθετηθούν εντός του πλαισίου του κανονισμού ως συνόλου, και να εξετασθούν τα πρακτικά τους αποτελέσματα όπως διευκρινίζονται με τα πραγματικά περιστατικά των υπό εξέταση υποθέσεων.

72. Για πρώτη φορά, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δημιούργησαν εξαιρέσεις από την αρχή του ενός κράτους που θεσπίζεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού. Οι εξαιρέσεις αυτές είναι και πολύπλοκες και ιδιόμορφες εντός της δομής του κανονισμού ως συνόλου. Πάντως, δεν είναι σαφές από το προοίμιο ή κάποιο άλλο τμήμα του κανονισμού 1390/81 γιατί ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε ότι οι εξαιρέσεις είναι αναγκαίες ή γιατί οι συγκεκριμένες καταστάσεις που απαριθμούνται στο παράρτημα VII τυγχάνουν επιλεκτικώς ειδικής μεταχειρίσεως [44].

73. Στο προοίμιο του κανονισμού 1390/81 αναφέρεται ότι «κρίνεται αναγκαίος ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που ισχύουν για τους μη μισθωτούς, ώστε να επιτευχθεί ένας από τους στόχους της Κοινότητας» [45] και ότι «στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, η εφαρμογή μόνο των εθνικών νομοθεσιών δεν θα εξασφάλιζε επαρκή προστασία στους μη μισθωτούς που διακινούνται εντός της Κοινότητος· ότι για να αποκτήσει πλήρη ισχύ το δικαίωμα εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών πρέπει να συντονισθούν τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που ισχύουν για τους μη μισθωτούς» [46]. Οι αιτιολογικές αυτές σκέψεις υποδηλώνουν ότι σκοπός του κανονισμού 1390/81 ήταν η βελτίωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων με την εξομοίωση των κανόνων που εφαρμόζονται στους μισθωτούς και μη μισθωτούς στον τομέα κοινωνικής ασφαλίσεως [47]. Πάντως, η εφαρμογή της αρχής του ενός κράτους (άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο α') σε όλα τα πρόσωπα που ασκούν συγχρόνως μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη θα είχε σαφώς πετύχει καλύτερα τον σκοπό αυτό χωρίς τις εξαιρέσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII.

44 — Καμία εξήγηση για το ζήτημα αυτό δεν υπάρχει σε κανέναν από τους κανονισμούς — που προαναφέρθηκαν στις υποσημειώσεις 15, 16, 18 και 19 — οι οποίοι τροποποίησαν το παράρτημα VII.

45 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη.

46 — Πέμπτη αιτιολογική σκέψη.

47 — Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1986, 300/84, Van Roosmalen (Συλλογή 1986, σ. 3097, σκέψη 20).

74. Η ιδιομορφία των εξαιρέσεων του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και του παραρτήματος VII είναι ιδιαίτερα έντονη όταν — όπως στην περίπτωση των C. Hervein και G. Lorthiois — εφαρμόζονται σε μία και μόνον επαγγελματική δραστηριότητα, η οποία κατατάσσεται σε διαφορετική κατηγορία σύμφωνα με τη νομοθεσία των εν λόγω κρατών μελών. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', δημιουργεί μια τεχνητή διαφορά μεταξύ των μισθωτών και μη μισθωτών, η οποία αντίκειται στον σκοπό του κανονισμού 1390/81.

75. Επί πλέον, και ίσως ουσιωδέστερα, φαίνεται ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δημούργησαν, για ορισμένες κατηγορίες προσώπων, περιορισμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και στην ελευθερία εγκαταστάσεως που δεν υφίσταντο προηγουμένως, βάσει του εθνικού δικαίου.

76. Οι εναγόμενοι επέσυραν την προσοχή του Δικαστηρίου στη διμερή γαλλοβελγική συνθήκη για την κοινωνική ασφάλιση (*Convention générale sur la sécurité sociale entre la Belgique et la France*) που υπογράφηκε στις 17 Ιανουαρίου 1948, εγκρίθηκε με νόμο στις 2 Ιουνίου 1949, και ολοκληρώθηκε με διοικητικές συμφωνίες στις 23 Δεκεμβρίου 1953 και 25 και 26 Ιανουαρίου 1956, οι οποίες, πριν από την έναρξη ισχύος του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', εξαιρούσαν ορισμένα πρόσωπα που εργάζονταν ταυτοχρόνως στη Γαλλία και στο Βέλγιο από την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως βάσει του βελγικού συστήματος για τους μη μισθωτούς.

77. Τα πρακτικά των συναντήσεων που έγιναν μεταξύ της Βελγικής και της Γαλλικής Κυβερνήσεως στις 25 και 26 Ιανουαρίου 1956 αναφέρουν στο σημείο Ε.Ι. ότι «[...] εάν ένα πρόσωπο θεωρείται ως μισθωτός στη Γαλλία και ως μη μισθωτός στο Βέλγιο, αλλά από απόψεως βελγικού δικαίου τα δύο καθήκοντα που ασκεί το πρόσωπο αυτό συνιστούν μία μοναδική επαγγελματική δραστηριότητα, μόνον η γαλλική νομοθεσία [κοινωνικής ασφαλίσεως] είναι εφαρμοστέα. Τούτο ισχύει συγκεκριμένα για την περίπτωση διευθυντή εταιρίας στη Γαλλία ο οποίος είναι ταυτόχρονα [...] (*αδνιξιτυσαυεφσ*) βελγικών υποκαταστημάτων της ίδιας εταιρίας». Αντίθετα προς αυτά που προτείνει το Inasti, από τη διατύπωση αυτή καθώς και από τη νομολογία των βελγικών δικαστηρίων[48], προκύπτει ότι τα πρόσωπα που εργάζονται ταυτόχρονα ως γενικοί διευθυντές γαλλικών εταιριών στη Γαλλία και ως διευθυντές υποκαταστημάτων των εταιριών αυτών στο Βέλγιο δεν απαιτείται να υπάγονται στο βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς.

78. Συνεπώς, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII του κανονισμού επέφεραν αντίθετο αποτέλεσμα στη νομική κατάσταση μιας όχι εντελώς αμελητέας κατηγορίας προσώπων· συγκεκριμένα, τα πρόσωπα που εργάζονται ταυτόχρονα ως διευθυντές εταιριών εγκατεστημένων στη Γαλλία και των βελγικών υποκαταστημάτων των εταιριών αυτών. Ενώ τα πρόσωπα αυτά υποχρεούνταν να υπάγονται μόνο σε ασφαλιστικό σύστημα στη Γαλλία, πριν από την έκδοση του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', τώρα υποχρεούνται να υπάγονται σε ασφαλιστικό σύστημα και στη Γαλλία και στο Βέλγιο.

48 — Το Tribunal du Travail de Tournai έκρινε το 1987 — αναφέροντας την απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1982 που εξέδωσε το Cour de Travail de Mons στην υπόθεση Segard κατά Inasti — ότι ο C. Hervein και η εταιρία Hervillier δεν υποχρεούνταν να καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο για την περίοδο του 1974 έως την 1η Ιουλίου 1982. Οι εναγόμενοι προσκόμισαν στο Δικαστήριο τις κρίσιμες αυτές αποφάσεις.

79. Οι δυσχέρειες που συναντούν τα πρόσωπα αυτά επιδεινώνονται από το γεγονός ότι η βελγική νομοθεσία επιβάλλει στα πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα ως δευτερεύουσα δραστηριότητα (*à titre complémentaire*) να καταβάλλουν εισφορές, μολονότι τους χορηγεί ασφαλιστική κάλυψη μόνον όταν τα ετήσια εισοδήματά τους στο Βέλγιο υπερβαίνουν ορισμένο επίπεδο [49]. Παραδείγματος χάρη, προκύπτει ότι το Inasti ζητεί την καταβολή εισφορών από τον εναγόμενο στην υπόθεση C-393/99, G. Lorthiois, μολονότι δεν δικαιούται κοινωνικών παροχών βάσει του συστήματος αυτού λόγω του γεγονότος ότι τα εισοδήματά του στο Βέλγιο δεν υπερέβησαν κανένα έτος το επίπεδο πλήρους ποσοστού που θεσπίζεται με την βελγική νομοθεσία [50].

80. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο προέτειναν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από την έλλειψη ασφαλιστικής καλύψεως στο Βέλγιο για ορισμένες κατηγορίες μη μισθωτών εργαζομένων είναι συνέπεια του εθνικού δικαίου, και, επομένως, δεν μπορούν να επηρεάσουν το κύρος των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου. Δεν μπορώ να δεχθώ το επιχείρημα αυτό. Τα πρόσωπα που βρίσκονται σε καταστάσεις που εμπίπτουν στο παράρτημα VII του κανονισμού μπορεί να βρεθούν σε μειονεκτική θέση από τους εθνικούς κανόνες οι οποίοι δημιουργούν δικαίωμα σε παροχές που εξαρτώνται από τις ελάχιστες ετήσιες εισφορές ακριβώς γιατί το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', συνεπάγεται τον διαχωρισμό των εισοδημάτων τους μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών.

81. Ενόψει των παρατηρήσεων αυτών, θεωρώ ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δεν μπορούν να δικαιολογηθούν επειδή πραγματοποίησαν κάποιο συντονισμό και επομένως επέφεραν μια (μικρή) βελτίωση στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε σχέση με τους κανόνες του εθνικού δικαίου που υφίσταντο πριν από την έκδοση του κανονισμού 1390/81.

82. Το Inasti, η Επιτροπή, το Συμβούλιο και η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δικαιολογούνται εν πάση περιπτώσει από άλλες θεωρήσεις.

83. Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει, όπως πρότεινε το Συμβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να εξετασθούν υπό το φως της δομής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους των κρατών μελών [51]. Σε ορισμένα κράτη μέλη — όπως στη Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο — η υποχρεωτική ασφαλιστική προστασία διοργανώνεται με ένα γενικό σύστημα που καλύπτει μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζομένους. Σε άλλα κράτη μέλη, η κοινωνική ασφάλιση για τους μη μισθωτούς διοργανώνεται είτε — όπως στο Βέλγιο και την Πορτογαλία — με ένα χωριστό (γενικό) σύστημα που καλύπτει όλους τους μη μισθωτούς εργαζομένους ή — όπως στη Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα — με ένα σύνολο ειδικών συστημάτων που καλύπτουν διαφορετικά επαγγέλματα ή κατηγορίες μη μισθωτών εργαζομένων. Στα κράτη αυτά, που δεν διαθέ-

49 — Το επίπεδο αυτό είναι το «επίπεδο πλήρους ποσοστού», που έχει περιγραφεί στην παράγραφο 27.

50 — Βλ. παραγράφους 26 έως 28 και 36.

51 — Βλ. D. Pieters και P. Schoukens, «Legal comparison of the social security protection of the self-employed in the Member States of the European Community», σε P. Schoukens (Ed.) *Social Protection of the Self-Employed in the European Union*, 1994, σ. 5, συγκεκριμένα σ. 8 έως 11.

τουν ένα γενικό σύστημα, τα πρόσωπα που ασκούν ταυτόχρονα μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα υποχρεούνται τυπικώς να καταβάλλουν χωριστές εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως για τις δύο δραστηριότητες. Το αποτέλεσμα του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και του παραρτήματος VII είναι κατ' ουσίαν επανάληψη της απαιτήσεως καταβολής χωριστών εισφορών όταν ένα πρόσωπο ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα σε διάφορα κράτη μέλη.

84. Ένα πρώτο επιχείρημα, το οποίο πρέβαλαν το Συμβούλιο, το Inasti και η Βελγική Κυβέρνηση, είναι ότι η απαίτηση καταβολής χωριστών εισφορών είναι αναγκαία για να εμποδίζονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και οι δυσμενείς διακρίσεις έναντι προσώπων που ασκούν όλες τις επαγγελματικές δραστηριότητες σε κράτη μέλη τα οποία απαιτούν την καταβολή χωριστών εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως για το εισόδημα από τη μη μισθωτή δραστηριότητα (καταστάσεις που απαριθμούνται στο παράρτημα VII). Παραδείγματος χάρη, αν ένα πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στη Γαλλία και μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο δεν υπάγονταν ταυτόχρονα στη γαλλική και βελγική νομοθεσία, θα επιβάλλονταν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως μόνο για το εισόδημα από την μισθωτή δραστηριότητα του προσώπου αυτού στη Γαλλία. Συνεπώς, το πρόσωπο αυτό θα αντιμετωπίζονταν ευνοϊκότερα απ' ό,τι ένα πρόσωπο που ασκεί όλες τις επαγγελματικές του δραστηριότητες στο Βέλγιο και καταβάλλει χωριστές εισφορές για τη μισθωτή και τη μη μισθωτή του δραστηριότητα.

85. Πιστεύω ότι το επιχείρημα αυτό δεν πρέπει να γίνει δεκτό.

86. Η ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους σε ορισμένα κράτη μέλη είναι κρίσιμη για την υπόθεση καθόσον τα συστήματα αυτά καθιστούν πρακτικώς δυνατόν — αν και με δυσχέρειες, όπως τόνισε το Inasti και η Ελληνική Κυβέρνηση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση — να επιβάλλεται η καταβολή χωριστών εισφορών για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη από διάφορες επαγγελματικές δραστηριότητες σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

87. Το γεγονός υπάρξεως αυτών των διαφορετικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως και το γεγονός ότι η αρχή του ενός κράτους μπορεί συνεπώς να ευνοεί τους διακινούμενους εργαζομένους σε βάρος των εργαζομένων του κράτους μέλους, δεν αποτελεί εντούτοις βάσιμη δικαιολογία για να υπάρξει παρέκκλιση από την αρχή του ενός κράτους σε βάρος της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

88. Θεωρώ ότι τα πρόσωπα που ασκούν όλες τις επαγγελματικές δραστηριότητες σε ένα κράτος μέλος βρίσκονται σε αντικειμενικώς διαφορετική κατάσταση από τα πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητες σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη συγχρόνως. Το γεγονός ότι η αρχή του ενός κράτους μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να χορηγεί στην τελευταία κατηγορία προσώπων ένα οικονομικής φύσεως πλεονέκτημα δεν συνιστά κατά συνέπεια δυσμενή διάκριση. Επί πλέον, το

γεγονός ότι η εφαρμογή της αρχής του ενός κράτους μπορεί να αυξήσει τον διασυνοριακό ανταγωνισμό δεν αποτελεί — όπως η Επιτροπή φάνηκε να δέχεται κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση — καθαυτό βάσιμη δικαιολογία για την επιβολή περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο πλαίσιο κανονισμού που έχει σκοπό να προωθήσει την ελεύθερη κυκλοφορία και την κοινωνική προστασία των διακινουμένων εργαζομένων [52].

89. Εν πάση περιπτώσει, δεν έχω πεισθεί ότι η εφαρμογή της αρχής του ενός κράτους μπορεί σε όλες τις περιπτώσεις, ή εν πάση περιπτώσει στις περισσότερες, να χορηγεί στα πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητες σε διάφορα κράτη μέλη πλεονέκτημα σε βάρος των προσώπων που ασκούν όλες τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες σε ένα μόνον κράτος μέλος. Ο τρόπος υπολογισμού των εισφορών διαφέρει σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Η υπαγωγή στο ασφαλιστικό σύστημα ενός μόνον κράτους μέλους δεν συνεπάγεται συνεπώς πάντοτε χαμηλότερες εισφορές απ' ό,τι η υπαγωγή σε ασφαλιστικά συστήματα δύο κρατών μελών [53]. Περαιτέρω, το άρθρο 14δ, παράγραφος 1, του κανονισμού προβλέπει ότι ένα πρόσωπο το οποίο ασκεί συγχρόνως μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, και το οποίο υπάγεται μόνο στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο α', θεωρείται ότι ασκεί όλη τη δραστηριότητά του στο κράτος αυτό. Συνεπάγεται ότι το πρόσωπο αυτό μπορεί να υποχρεούται να καταβάλλει εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως στο κράτος μέλος απασχολήσεως για το εισόδημα από τη μη μισθωτή δραστηριότητα στο άλλο κράτος μέλος. Τούτο εμποδίζει, ή τουλάχιστον μειώνει, το πλεονέκτημα για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα στις περιπτώσεις που η δραστηριότητα στο πρώτο κράτος μέλος (η οποία χαρακτηρίζεται ως μισθωτή δραστηριότητα σ' αυτό το κράτος) χαρακτηρίζεται ως μη μισθωτή δραστηριότητα στο άλλο κράτος μέλος. Παραδείγματος χάρη, στην παρούσα υπόθεση η εφαρμογή της αρχής του ενός κράτους και του άρθρου 14δ, παράγραφος 1, θα διευκόλυναν τις γαλλικές αρχές που είναι αρμόδιες για την κοινωνική ασφάλιση να αξιώσουν εισφορές για το εισόδημα που απέκτησαν ο C. Hervein και ο G. Lorthiois ως διευθυντές εταιριών στο Βέλγιο.

90. Το δεύτερο επιχείρημα, που προέβαλε η Επιτροπή, είναι ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δικαιολογούνται από την ανάγκη να εμποδίζεται η μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως. Η μη καταβολή αυτή μπορεί να συμβαίνει, παραδείγματος χάρη, όταν Βέλγος υπήκοος ασκών δραστηριότητα ως μη μισθωτός εργαζόμενος στο Βέλγιο ισχυρίζεται ότι είναι μισθωτός εργαζόμενος σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο τα πρόσωπα που ασκούν συγχρόνως μισθωτή και μη μισθωτή δραστηριότητα δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν χωριστές εισφορές για το εισόδημά τους από τη μη μισθωτή δραστηριότητα.

52 — Βλ., συναφώς, όσον αφορά το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 49 ΕΚ), την απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1982, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 62/81 και 63/81, SECO (Συλλογή 1982, σ. 223, σκέψη 92).

53 — Βλ., συναφώς, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην Hervein I, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2, παράγραφος 50.

91. Το επιχείρημα αυτό δεν με πείθει.

92. Μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο κοινοτικός νομοθέτης έχει εξουσία θεσπίσεως μέτρων βάσει των άρθρων 51 και 235 της Συνθήκης με σκοπό να καταπολεμήσει την μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως. Τα μέτρα αυτά πρέπει πάντως να είναι ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η υποχρέωση υπαγωγής σε δύο συστήματα που εφαρμόζονται σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού δεν είναι, κατά την άποψή μου, ανάλογο μέτρο ενόψει των περιορισμών που προκαλεί στην άσκηση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας. Θεωρώ ότι ο κοινοτικός νομοθέτης μπορεί να ανορθώσει τα προβλήματα από τη μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως με τη θέσπιση πρόσφορων διοικητικών ελέγχων που έχουν λιγότερα περιοριστικά αποτελέσματα στην ελεύθερη κυκλοφορία.

93. Το τρίτο επιχείρημα που προέβαλε το Inasti, η Βελγική Κυβέρνηση, η Επιτροπή και το Συμβούλιο είναι ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII δικαιολογούνται εφόσον τα πρόσωπα που καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές μπορούν να απολαύουν συμπληρωματικής ασφαλιστικής καλύψεως. Συναφώς, η Επιτροπή και το Συμβούλιο τόνισαν με τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο ότι ο κανονισμός 3811/86 τροποποίησε, συγκεκριμένα, τα άρθρα 9 [54] και 15 [55] του κανονισμού εφαρμογής για να διευκολυνθεί η συγκέντρωση των ωφελημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που έχουν αποκτήσει πρόσωπα που ασκούν ή άσκησαν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Επισημάνθηκε επίσης η απόφαση Larsy [56], με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι οι κανόνες του κανονισμού περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως δεν μπορούν να εφαρμοσθούν όταν ένας εργαζόμενος υποχρεώθηκε να καταβάλει εισφορές για την ασφάλιση γήρατος σε δύο κράτη μέλη για την ίδια περίοδο, εφόσον η σώρευση των δύο συντάξεων που δικαιούται δυνάμει των εισφορών αυτών δεν μπορεί να θεωρηθεί αδικαιολόγητη.

94. Ούτε το επιχείρημα αυτό ευσταθεί.

54 — Προτού τροποποιηθεί με τον κανονισμό 3811/86, το άρθρο 9 του κανονισμού εφαρμογής προέβλεπε:
«1. Σε περίπτωση θανάτου που επήλθε στο έδαφος ενός κράτους μέλους, διατηρείται μόνο το δικαίωμα επί του επιδόματος θανάτου που εκτήθη κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού, ενώ αποσβέννυται το δικαίωμα που εκτήθη κατά τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους.
[...]»
Η ακόλουθη παράγραφος προστέθηκε στο άρθρο 9 με τον κανονισμό 3811/86:
«3. Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 1 και 2, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 14γ, στοιχείο β', του κανονισμού, τα δικαιώματα επί του επιδόματος θανάτου που έχουν κτηθεί, βάσει της νομοθεσίας καθενός των δύο αυτών κρατών μελών που αναφέρονται στο παράρτημα VII, διατηρούνται.»

55 — Προτού τροποποιηθεί με τον κανονισμό 3811/86, το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού εφαρμογής προέβλεπε ότι «τις περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους προστίθενται οι περίοδοι ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους [...], υπό τον όρο ότι οι περίοδοι αυτές ασφαλίσεως δεν συμπίπτουν. [...]»
Στο τέλος του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο α', με τον κανονισμό 3811/86:
«Ωστόσο, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 14γ, στοιχείο β', του κανονισμού, οι εν λόγω φορείς λαμβάνουν επίσης υπόψη, για την εκκαθάριση των παροχών, τις περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν βάσει της υποχρεωτικής ασφαλίσεως σύμφωνα με την νομοθεσία των δύο κρατών μελών και που συμπίπτουν.»

56 — Απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993, C-31/92 (Συλλογή 1993, σ. I-4543, σκέψεις 17 έως 22).

95. Είναι αληθές ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις του εθνικού δικαίου, σύμφωνα με τις οποίες υπέχουν υποχρέωση καταβολής εισφορών στο σύστημα ασφαλίσεως των μη μισθωτών εργαζομένων, όσοι εργάζονται ήδη σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου κατοικούν και υπάγονται σε ορισμένο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως μπορεί να είναι νομότυπες όταν οι εισφορές αυτές δικαιολογούνται προσηκόντως από την παροχή συμπληρωματικής ασφαλιστικής προστασίας στους ενδιαφερομένους [57].

96. Οι παρεκκλίσεις από την αρχή του ενός κράτους και η συνακόλουθη υποχρέωση καταβολής εισφορών σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, που θεσπίζει το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', μπορεί παρ' όλ' αυτά, κατά την άποψή μου, να δικαιολογηθεί με βάση τη νομολογία αυτή μόνον αν αυτές οι παρεκκλίσεις σκοπούσαν και ήσαν αναγκαίες για την παροχή πρόσθετης ασφαλιστικής προστασίας στους διακινούμενους εργαζομένους ή, ίσως, αν μπορεί να αποδειχθεί ότι για τους διακινούμενους εργαζομένους υπάρχει εγγενής πιθανότητα να αποκτήσουν μεγαλύτερη ασφαλιστική προστασία απ' ό,τι αν η αρχή του ενός κράτους εφαρμοζόταν σε όλες τις περιπτώσεις. Το γεγονός ότι τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', μπορούν να αποκτήσουν δικαιώματα άλλων ωφελημάτων — όπως τα επιδόματα αναπηρίας, γήρατος και επιζώντος — σε κάθε ένα από τα κράτη μέλη όπου υποχρεώθηκαν να καταβάλουν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως δεν μπορεί καθαυτό να δικαιολογήσει τους περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων που προκύπτουν από τη διάταξη αυτή.

97. Είναι σαφές ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', ούτε σκοπούσε ούτε ήταν αναγκαίο για να χορηγήσει πρόσθετη ασφαλιστική προστασία στους εργαζόμενους. Σκοπός της διατάξεως αυτής ήταν, σύμφωνα με τις συγκλίνουσες εξηγήσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου, να προλάβει αυτό που ορισμένα κράτη μέλη θεώρησαν, κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού 1390/81, ως κίνδυνο καταχρήσεως και/ή αθέμιτο ανταγωνισμό [58].

98. Τι μπορεί λοιπόν να οδηγήσει σε μεγαλύτερη ασφαλιστική προστασία: Η καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν σε κάθε ένα από αυτά (άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β') ή η καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως σε ένα μόνο κράτος για το συνολικό εισόδημα που έχει αποκτηθεί σε όλα τα εν λόγω κράτη μέλη; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό εξαρτάται πλήρως από τις νομοθεσίες κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών. Οι νομοθεσίες αυτές μπορεί να αλλάξουν ανάλογα με τη βούληση των εθνικών νομοθετών. Συνεπώς, ακόμη και αν η καταβολή διαφορετικών εισφορών σε διάφορα κράτη μέλη μπορεί σε μία χρονική στιγμή και όσον αφορά συγκεκριμένες καταστάσεις να είναι ευνοϊκότερη για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, αυτό δεν θα

57 — Βλ., συγκεκριμένα, την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 33 απόφαση Kemmler, σκέψεις 12 και 13.

58 — Βλ., επίσης, R. Cornelissen, «The Self-Employed and the Coordination of Social Security in Europe», σε P. Schoukens (Ed.), *Social Protection of the Self-Employed in the European Union*, 1994, σ. 43, συγκεκριμένα σ. 51.

ισχύει πάντοτε. Η εφαρμογή του συστήματος που θεσπίστηκε με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν έχει συνεπώς την εγγενή δυνατότητα να παρέχει στους διακινούμενους εργαζομένους μεγαλύτερη ασφαλιστική προστασία απ' ό,τι η αρχή του ενός κράτους που θεσπίζεται με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο α'. Το σημείο αυτό διευκρινίστηκε σαφώς με τα πραγματικά περιστατικά της παρούσης υποθέσεως. Όπως εξηγήθηκε ανωτέρω, ο G. Lorthiois υποχρεούται σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο να καταβάλλει εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς εργαζομένους στο Βέλγιο, αλλά δεν δικαιούται καμιά κοινωνική παροχή οποιασδήποτε φύσεως βάσει του συστήματος αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εφαρμογή του 14γ', παράγραφος 1, στοιχείο β', ουδαμώς αυξάνει το επίπεδο ασφαλιστικής προστασίας.

99. Συνεπώς, καταλήγω στο ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και την ελευθερία εγκαταστάσεως· οι περιορισμοί αυτοί δεν δικαιολογούνται από τους λόγους που προέβαλαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή· το δε άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII πρέπει για τους λόγους αυτούς να κριθούν ανίσχυρα.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

100. Το Tribunal du travail de Tournai ρωτά με το δεύτερο ερώτημα αν η επίκληση του ανισχύρου του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και του παραρτήματος VII του κανονισμού μπορεί να γίνει για να τεθούν υπό αμφισβήτηση η υπαγωγή σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και οι εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως που οφείλονται κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτών για τον προ της εκδόσεως της αποφάσεως στην υπόθεση αυτή χρόνο. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί να μάθει αν τα πρόσωπα που έχουν ήδη ασκήσει αγωγή ή υποβάλει ένσταση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, πριν από την ημερομηνία της αποφάσεως, μπορούν παρ' όλ' αυτά να επικαλεστούν το ανίσχυρο του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και του παραρτήματος VII.

101. Αναφέροντας τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην απόφαση Hervein I, η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο πρέπει να κρίνει ότι μπορεί να γίνει επίκληση του ανισχύρου του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', μόνον από πρόσωπα που έχουν ήδη ασκήσει αγωγή ή υποβάλει ένσταση πριν από την απόφαση αυτή. Το Συμβούλιο τάσσεται με την άποψη αυτή στην περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει, αντίθετα προς το κύριο επιχείρημά του, να κρίνει ανίσχυρο το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και το παράρτημα VII.

102. Οι εναγόμενοι υποστηρίζουν ότι το Δικαστήριο δεν πρέπει να επιβάλει τέτοιον περιορισμό στα αποτελέσματα της αποφάσεώς του επί της υποθέσεως αυτής. Επικουρικώς, οι εναγόμενοι υποστηρίζουν ότι το Δικαστήριο πρέπει να κρίνει ότι μπορεί να γίνει επίκληση του ανισχύρου του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και του παραρτήματος VII μόνο από πρόσωπα που έχουν ήδη ασκήσει αγωγή ή υποβάλει ένσταση, *είτε ως ενάγοντες είτε ως εναγόμενοι*, πριν από την απόφαση του Δικαστηρίου.

103. Το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι τα διαχρονικά αποτελέσματα μιας προδικαστικής αποφάσεως περί του ανισχύρου μπορούν να περιοριστούν βάσει του άρθρου 174, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 231, παράγραφος 2, ΕΚ) όταν ο περιορισμός αυτός δικαιολογείται, εξαιρετικώς, από επιτακτικούς λόγους ασφαλείας δικαίου [59].

104. Στην παρούσα υπόθεση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη τα οποία, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1390/81 την 1η Ιουλίου 1982, επέβαλαν στα πρόσωπα που υπάγονταν ήδη σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για μισθωτούς σε άλλο κράτος μέλος να υπαχθούν στα δικά τους συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς, μπορεί να μην ήσαν βέβαια ως προς την ακριβή έκταση των υποχρεώσεών τους όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Οι αποφάσεις στις υποθέσεις De Jaeck και Hervein I, με τις οποίες το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού χωρίς να εξετάσει το κύρος του, μπορεί να ενίσχυσαν κάπως την αβεβαιότητα αυτή. Πρέπει να ληφθεί υπόψη επίσης το γεγονός ότι το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII τυγχάνουν εφαρμογής σε μεγάλο αριθμό προσώπων στην Κοινότητα, και μπορεί να προκύψουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις για τους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως, καθώς και υπερβολική χρήση των ενδίκων μέσων των νομικών συστημάτων των κρατών μελών, αν η κήρυξη του ανισχύρου του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', βασιστεί σε διεκδίκηση των εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως που έχουν καταβληθεί ή οφείλονται για χρονικές περιόδους πριν από την ημερομηνία της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

105. Συνεπώς, συμφωνώ με την Ελληνική Κυβέρνηση και το Συμβούλιο ότι επιτακτικοί λόγοι ασφαλείας δικαίου αντιτάσσονται στο ζήτημα υπαγωγής σε ασφαλιστικό σύστημα και καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως καταβλητέων κατ' εφαρμογή του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', για χρονικές περιόδους πριν από την έκδοση της αποφάσεως στην παρούσα υπόθεση.

106. Σύμφωνα με τη νομολογία, επιβάλλεται πάντως το Δικαστήριο να αποφασίσει — όταν περιορίζει τα αποτελέσματα του ανι-

59 — Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1980, 4/79, Providence agricole de la Champagne (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 95, σκέψη 45)· απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1985, 112/83, Société des produits de maïs (Συλλογή 1985, σ. 719, σκέψη 17)· η προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39 απόφαση Pinna, σκέψη 26· απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-38/90 και C-151/90, Lomas κ.λπ. (Συλλογή 1992, σ. I-1781, σκέψη 23).

σχύρου — αν πρέπει να γίνει παρέκκλιση από τον διαχρονικό αυτόν περιορισμό υπέρ του διαδίκου που άσκησε αγωγή ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου ή υπέρ οποιουδήποτε άλλου προσώπου που υπέβαλε παρόμοια ένσταση πριν από την κήρυξη του ανισχύρου ή αν, αντιθέτως, η κήρυξη του ανισχύρου που είναι εφαρμοστέα μόνο για το μέλλον συνιστά το πρόσφορο μέσο ακόμη και για τα πρόσωπα που είχαν ασκήσει αγωγή πριν από την απόφαση του Δικαστηρίου για να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους [60].

107. Κατά την άποψή μου, η αρχή του δικαιώματος για αποτελεσματική δικαστική προστασία επιβάλλει σαφώς ότι τα πρόσωπα που έχουν ήδη ασκήσει αγωγή ή υποβάλει αντίστοιχη ένσταση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο πριν από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου πρέπει να μπορούν να επικαλεστούν το ανίσχυρο του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του παραρτήματος VII [61].

108. Οι εναγόμενοι θεωρούν ότι απόφαση που θα κρίνει ανίσχυρες τις διατάξεις αυτές δεν θα βοηθήσει τα πρόσωπα τα οποία, όπως οι ίδιοι, προσπάθησαν να προστατεύσουν τη νομική τους θέση αρνούμενοι να καταβάλουν εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως οφειλόμενες σύμφωνα με το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', αντί να διεκδικήσουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τις ήδη καταβληθείσες εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως.

109. Κατά την άποψή μου, οι αμφιβολίες αυτές είναι αβάσιμες. Ο σκοπός επεκτάσεως των αποτελεσμάτων της αποφάσεως σε πρόσωπα που άσκησαν αγωγή ή υπέβαλαν αντίστοιχη ένσταση είναι, όπως το Δικαστήριο έκρινε στην απόφαση Lomas κ.λπ. [62] να προστατεύσει όλα αυτά τα πρόσωπα «που διεκδίκησαν εγκαίρως τα δικαιώματά τους». Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός και να χορηγηθεί στους ιδιώτες αποτελεσματική δικαστική προστασία έναντι των συνεπειών των μη συννόμων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, η πρόταση «υποβάλλει αντίστοιχη ένσταση» πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει καταστάσεις όπου ένα πρόσωπο διεκδίκησε τα δικαιώματά του αρνούμενο την καταβολή εισφορών, βάσει του ότι η απαίτηση καταβολής αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο, δηλώνοντας συγχρόνως σαφώς τον λόγο αυτό στον οργανισμό ή την αρχή που αξιώνει την καταβολή και — αν ο οργανισμός αυτός επιδίωξε την καταβολή αυτή μέσω ένδικης διαδικασίας — προβάλλοντας την αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο κατά την ένδικη αυτή διαδικασία.

60 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 59, απόφαση Société des produits de maïs, σκέψη 18· προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39, απόφαση Pinna, σκέψη 29.

61 — Βλ. επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση C-228/92, Roquette Frères (απόφαση της 26ης Απριλίου 1994, Συλλογή 1994, σ. I-1445, παράγραφος 51).

62 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-38/90 και C-151/90, προαναφερθείσες στην υποσημείωση 59, σκέψη 29.

Πρόταση

110. Ενόψει των προηγηθεισών παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι:

1) Το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το παράρτημα VII του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, είναι ανίσχυρα.

2) Δεν μπορεί να γίνει επίκληση του ανισχύρου των διατάξεων αυτών για να τεθεί υπό αμφισβήτηση η υπαγωγή σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και οι καταβλητέες κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτών εισφορές, για τις χρονικές περιόδους πριν από την έκδοση της αποφάσεως αυτής, εκτός όσον αφορά τους μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζομένους, ή τους δικαιούχους τους, οι οποίοι έχουν ήδη αγωγή ή υποβάλει αντίστοιχη ένσταση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο πριν από την ημερομηνία αυτή.